

הלכות מגלה סימן תרצ

טמא נקלה הי הרה וכו' ויש להחשיב את זכר עמלק, וישם נשעים ונקב, ומזה נשתרבו המנהג (יד) (נט) שפטים המן (ס) כשקורים המגלה בבית הכנסת (אברהם). *ואין לבטל שום (טו) מנהג או ללעג עליו כי לא להצטער הקבוצה (כ"י בשם א"ח):
יח *מגלה (סא) ב"ד ובט"ו *צריך (סב) לחזור אחר (טז) עשרה, ואם אי אפשר בעשרה קורים אותה בתיחוד: הנה ויש להסתפק (סג) אם נשים מצטרפות לעשרה (הנחות אשירי פ"ק,

באר היטב

איש, עכ"ל, עין מהרי"ק ש"ט ושניד ובספר ב"ש. ודוקא מנהג שנתפטר ע"פ וחיקון, אבל מנהג שאין לו ראיה מן התורה אינו אלא כטובה בשקל הדעה. מ"ס פ"ד. ודבר שנתפד ממנו, אפילו ירצו מאיזה טעם ובטל השעם, צריך מנן אחר להחיותו, וקרא פ"ק דבבבב. ואין ב"ד יכול לבטל דברו ב"ד תב"ד א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנון. ובכל דבר שהוא רק משום השעוה ועברה ההשעוה א"צ מנן אחר, כמ"ש ב"ד סימן ק"ו ובתוס' ביצה, ע"ש. הדין הוא דף עט פתחו בדבר שקממוז יכולים לבטל הדרי ב"ד תב"ד הדין ב"ד הפקר, וע"ש בתוספות דרבר שלא פשט אסורו ברוב וקראל יכולין לבטל, ע"ש. ועמ"א, וצ"ע מ"ש הט"א ס"ד ט, וצ"ע בספר נחלת ישראל ד"גים הרבה מענין להקנות, וצ"ע בספר ב"ש: (טז) עשרה, אעפ"י שיש לו מאה אנשים מנהג לקרוא בעבור משום פרכי"ם הרת מלך, ר"ו, ב"ח. וצ"ע הלק"ט ח"א סימן

(ד) שפטים. מהרי"ל לא היה חושש להכות המן, ובלבד פתח: שואמרים המן יאמר שם נשעים ונקב. ועכ"פ כשמנין המן צריך המן לשחק פרי שישמעו כלם קריאתו, וכל יחיד יקרא פסוק או ב' בתוך החפץ בעוד שפטים המן פי אז אף שלא ישמע מהחזן יצא כמ"ש ס"ד: (טז) מנהג, וכי רמ"א בתשובה סימן ט' בשם מהרי"ק שיש קמד דאם נמצא המנהג באיזה פוסק אין לבטל, ואפילו בשעת הדחק אין לשנות המנהג, ואפילו יש במונהג צד אסור אין לבטלו כמ"ש מהרי"ק ש"ט, ואפילו במנהג מקום אחד אמרנו שמשבט הלכה, מיהו אם נשמנה הענין מאשר היה בזמן הראשונים רשאים לשנות המנהג לפי הדין, עכ"ל. ומנהג יש בבאר שבע פתח: הא האמרינו מנהג עוקר הלכה הנה אפילו רב דעות ס"ל אסור והתלמוד קטע להו והמנהג בגוי על"פ הפסיקתא או ספרי ודעונים, אמרנו מנהג עוקר הלכה דנתיב קף קבלו אבותינו איש מפי

באר הלכה

* ואין לבטל שום מנהג וכו'. עין במגן אברהם שהאריך בזה. והנה מה שקבת דאפילו יש במנהג צד אסור אין לבטלו כמו שקבת מהרי"ק שרש ט, עין בתשובת חסדסימן סימן קנט שאין קנט שומעין לו, דכבר היה לה פרי סימן רנו, עין שם. ועין תשובת זכין ובלעו סימן קיח שהאריך בדיני מנהג [פ"ח]: * צריך לחזור אחר עשרה. עין משנה ברורה מה שכתבנו במי שנהג ביהו סמוך לבית הכנסת וכו', מן הביא הפאר היטב בשם הלכות קטנות. והנה ראיתי בלבוש שהצתיק לר"א הפוך מהו, דיוצא כזה ואף לבתולה יכול לעשות כן, ומכל עולם נראה דהדין עם הלכות קטנות דצריך לילך לשם, דאף שדברי הלבוש נשקב דכיון דבמקום הקריאה יש שם עשרה אנשים הוי פרסומי נסא והוא שומע לה מאותו המקום, יוצא כה אף לבתולה, דקריאת המגלה הלא במקום עשרה היא נובעים מדברי הר"ן המובא בבית יוסף, עין שם, מכל מקום פשוט דגם הר"ן מודה דצריך לילך לשם על-כ"פנינים משום פרכי"ם הרת מלך, דהרי הר"ן גופא הקשה לדברי רב דבנפשה קורין בתיחוד אף לבתולה: אמאי אמרו בפנימא דבית רבי היו מבטלין תלמוד תורה לילך לשמע הקרא מגלה, וחרץ דלמשה מן המבקר משום פרכי"ם הרת מלך? גם רב מודה דאפילו היה לו בביתו מאה אנשים צריך לילך לבית הכנסת לשמע הקריאה דבבב, ורק לענין לחזור אחר עשרה לקבצם סבר רב דלא הוויחוהו חכמים, עין שם, ואם כן סבי נפי בענינו, אף אם נימא דמשום פרסומי נסא אין מחיב לילך לבית הכנסת, ספקות הלבוש, על-כ"פנינים משום פרכי"ם צריך לילך, ואפשר דגם הלבוש מודה לנה, ומלבד כל זה, הר"ן שדחק עצמו בסברא זו הוא לטריץ קשיה התוספות על מה דקאמרה המשנה הנה עובר אחורי בית הכנסת ישמע קול מגלה אם פה לבו יצא, הא פנינו עשרה אפילו בזמנה לדברי רב אסי? והנה זה הקשיא הוא רק אם אנו סוברין כהפוסקים דרוב אסי הוא לעפובא, מה שאין כן אם נסבר דרב אסי קאמר רק למצאה ובפסק השלחן ארוך וכו' שכתב הר"א, מפילא אין פאן אשניא ק"ל ואין

משנה ברורה
המגלה מתוך הפתח: (נט) שפטים המן, מהרי"ל לא היה חושש להכות המן, והפאון יצ"פ כותב על אביו התקם צבי שניה מפה ורועה ברנלו וטופס בסג"ל: (טז) שפטים המן, והפרי מגדים פתח דצ"א שכתב בהפוסק, (טז) שפטים המן: (ס) שפטים המן, וצריך המן לשחק או בעת שפטים פרי שישמעו כלם קריאתו, ומפני שמצוי מאד קלילים על-ידי הפאה הרגילים הנערים להפוח בפה פעמים בעת שחוזר המן לקרות, על-כן טוב ונכון שכל יחיד יקרא פסוק או שנים מתוך החפץ בעוד שפטים המן, כי אז אף שלא ישמע מהחזן יצא, כמ"ש שכתב סע"ף ד, וכן כתב הפרי מגדים שג"כ מאד שכל אחד יתפס חפץ בצח הקריאה וכל תבה שלא ישמע מן המן יקרא מן החפץ: (טז) [מ"א]: יח (סא) ב"ד ובט"ו. הנה ב"ד לערות וט"ו למקפין, ורודצה לוטר, (נט) אף שהוא בזמנה ואיכא פרסומי נסא בלא הכי, שהכל קורין באותו זמן, אפילו הכי צריך לטרוח ולקבץ עשרה שיהיו בעת הקריאה משום פרסומי נסא; וכל שכן אם הוא שלא בזמנה, כגון המפרש פ"ס והיוצא בשניא ואינו מוצא מגלה להוליה עמו דמתר להקדים ולקרואתה קדם שיוצא, ככ"ל בס"מ תרפ"ט סע"ף ז, (נט) או דמתרמי יום ט"ו בשבת, דצריכין המקפין להקדים ולקרואתו בערב שבת, כדאיתא שם בסע"ף ז, (ס) בודאי צריך לקבץ עשרה לקריאתו, וכה ע"ד (סא) חמיר יותר, דאי ליכא עשרה לא יכרכו (סג) המקפין עליה: (סב) לחזור אחר עשרה, ואם בעת ההוא קורין אותה בעבור בבית הכנסת, (סג) אז אפילו יש לו מאה אנשים בביתו מוצה לילך לשם משום פרכי"ם הרת מלך: (טז) וכן מי שהיה

ביתו סמוך לבית הכנסת ותלונותיו פתוחות לבית הכנסת, אפילו בקריאת הלכה: (סג) אם נשים וכו'. דאפשר דכיון דהוא רק משום פרסומי נסא סגי אף בנשים: (טז) וצ"ע בפרי מגדים, דמדלא הוציאו

שער הציון

(יז) ואף שהש"ן שותק בשעה שפטים, גם זה אינו נכון, שאסור לבתולה להפסיק יותר מכדי נשיאה, ככ"ל [שם בפמ"ג]. והנה לא העתקתי מה שהביא המגן אברהם בשם הלבוש שיהיה אומר וישם נשעים ונקב' בעת זכירת המן, דאף אם נימא דזה לא חשיב הפסק משום שהוא מענינו של יום ונקמח סוף סע"ף ז, על-כ"פנינים יוכל לעצור מזה לקול גדול, שלא ישמע או איה תבות מן הש"ץ על-ידיה ואל יצא אז בקריאת המגלה, לכן טוב שלא לומר כלל: (טז) עין רש"י שם: (טז) מנהג פאקרא דהוה ג"כ בלל שלא בזמנה, אף דכה הבל קורין בערב שבת, מכל מקום הואיל נדחוי הוא ממנו המנהג לו לא הוציאוהו חכמים ופאר שלא בזמנה: (טז) וטעם הקריאה בלא פרכה, הנה פלא בעצת הראשונים אם לדברי רב וכן לרב אסי דשלא בזמנה קורין בעשרה הוא לעפובא או לבתולה למצוא, הדין הר"ף והרשב"א והרמב"ם מצינו רב רב אסי לענין ריעבד וממילא שלא בזמנה עשרה הוא לעפובא, ואף דלענין זמנה נקטנו ורק לבתולה צריך לחזור אחר עשרה, שם יש עוד סברא דצריך לפסק כרב משום דרבי יוחנן קאי בזה, מה שאין כן שלא בזמנה, וצ"ע רש"י וכו' דהם מצינו רק לענין לבתולה ולכן יקראנה בלי פרכה. אמרנו מצאתי בספר חדש שגם הוא פסק כדברינו דקראתה בלי פרכה: (סג) לא עירתי בזה לענין פרכי"ם, והם בלא הכי צריכין לקרות בלי פרכה, ככ"ל בסע"ף ז שם: (סג) כגדא בקרוב:

הקלות מגלה סימן תרצ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נח]

המגלה מתוך הפתב"ש.⁵⁴

54) וכן כתב לעיל (ס"ק טו), והוסיף, שיכוזנו הציבור לצאת כשחזרו וקרא להם מתוך המגילה הכשרה, והורה הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה פורים פ"ט ס"ד הבר הלכה אות ו וארחות הלכה הע' 11) שלכתחילה יש לכוון בפירוש שלא לצאת ידי חובה כשקרא פסוקים אלו מתוך חומש, אלא כששומע מפי הקורא, כי אם לא יכוון כך, כבר יצא בדעיבד ידי חובה בקריאתו בעל פה, ולא תועיל לו השמיעה אחר כך מפי הקורא, והוסיף, שבין שאין נהגים להקפיד על כך, מסתמא יש לתלות שכוננתו לצאת בקריאת השי"ץ.

[משנ"ב ס"ק נט]

שְׁהִיָּה מִפֶּה דְרִיקָע בְּגִלְדוֹ נְטוּפִים בְּסִטְלֵי⁵⁵ וכו', שְׁמַבְלָלִין הַרְבֵּה⁵⁶.

55) וכן נהגו החפץ חיים (תולדות החפץ חיים ופועלו חי' עמ' תתקכז) והגר"י קניבסקי (ארחות רבנו חי' עמ' מג), וכן נהג הבן איש חי (שנה א' פר' תצוה אות י') לרקוע בהמן הראשון והאחרון, וכן כתב בנימין אורח חיים (מתקטש, בסעיף זה) שדמנהג לרקוע כשמוכירים המן, וכן מנהג ראדוין ואוי"ביצא (נטעי גבריאל פורים עמ' רסז בשם מעיני החסידות עמ' קמח) לרקוע בפסוק "זיתלו את המק".

56) וכתב לעיל (סי' תרפט ס"ק יח), שעבשיו בעונותינו הרבים נהפוך הוא, שלא זו בלבד שהקטנים אינם שומעים את הקריאה, אלא מבבללים ומפריעים שגם הגדולים אינם יכולים לשמוע, וכל ביאתם לביהכ"נ היא רק להכות את המן, ובוה האב אינו מקיים מצות חינוך כלל, אלא צריך כל אב להחזיק בנו אצלו ולהשגיח שישמעו את הקריאה, וכשיגיע הקורא לזכור שם המן האנגי רשאי הקטן להכות כמנהגו, אך לא שיהיה זה עיקר מטרת הבאתו לבית הכנסת.

[משנ"ב ס"ק ס]

יְכַל תִּכָּה שְׁלָא יִשְׁמַע מִן הַמִּזְעָן יִקְרָא מִן הַתְּמַשׁ⁵⁷.

57) וכתב בשע"צ לעיל (סי' קכד ס"ק מז) שמוטעם זה היוצא בתפילת השי"ץ ואינן שומע כמה תיבות, יאמרו תיבות אלו בלחש בפני עצמו, ומוכח שסובר שאפשר לצאת ידי שומע כעונה בחצי ברכה, וכן כתב בשו"ת הר צבי (ח"א סי' ס) ובקהלות יעקב (ברכות סי' יא), וראה מה שכתבנו שם ובסי' קפג ס"ק כו.

וכשמשלים תיבות שלא שמע מהקורא, הורה הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה פורים פ"ט ארחות הלכה הע' 10) שידקדק לנמור לפני שהקורא ממשיך את התיבה הבאה, כי אחרת לא יוכל לשמוע אותה בראוי, וגם יש לחוש מצד שמיעה ואמירה בבת אחת, שאולי נחשב כקורא למפרע.

[משנ"ב ס"ק סא]

לֹא יִכְרְכוּ הַמִּקְפִּין עֲלֵיהֶם⁵⁸.

58) ואף שבשנה זו בולב קוראים אותה בערב שבת, ביאר בשע"צ (ס"ק נט) שמימי הקריאה נדחתה מזמנה הקבוע של ט"ז, ודינה בקריאה שלא בזמנה, ודעת החו"א (א"ח סי' קה ס"ק ב ד"ה ולענין) שבשנה זו הקריאה בי"ד נחשבת לקריאה בזמנה אף למקפיים, כיון שאז הוא זמן הקריאה לרוב העולם, ויש בוה

פרסומו ניסא [אך למועשה הקל שם לקוראה בברכה רק לענין קריאת נשים בעשרה, ובצירוף כמה צדדים להקל], וכן כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' שעגא-שעב), וכן כתב האור שמח (הל' מגילה פ"א ח"ו), ודעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה פורים פכ"א ס"ד) שלכתחילה ידקדק לקוראה בעשרה [ואף הנשים, שבכל שנה אינן מהדרות לשמוע את הקריאה בעשרה, בשנה זו יש להן לדקדק בכך], אבל אם אינו יכול לקרותה בעשרה, קוראה ביחידות בברכה.

וכן לענין ברכת 'שעשה ניסים' ו'שהחיינו' לכן כרך שקורא ביחיד בערב שבת, כתב הכף החיים (ס"ק קיח) שאין לברך, כיון שנחשב כקורא שלא בזמנה, רק יאמר בלא שם ומלכות.

[משנ"ב ס"ק סב]

מִצְוָה לִילֵךְ לְשֵׁם מְשֻׁם 'בְּרִכְיָם הַרְרַת מְלָךְ'⁵⁹.

59) ומי שאיחר לבית הכנסת, והגיע כשגמר לברך את ברכות המגילה, דעת הגר"ש אלישיב (חשוך חמד מגילה עמ' טו) שאם אין לו מנין אחר, יברך ויקראנה ביחידות, כי הברכות הן מעיקר הדין, מה שאין כן הקריאה בציבור היא רק מעלה, אכן, אם יוכל לברך את הברכות ולקרוא מהומש עד היכן שהבעל קורא אוחז, יעשה כן, וכמו שכתב בביה"ל (סי' ד"ה דקא) שאף אם משלים בעל פה את תחילת המגילה, וכן אם משלים כמה פסוקים שהם ענין שלם, יצא ידי חובה, וראה עוד בדין 'ברוב עם הדרת מלך' בקריאת המגילה, בשע"צ לעיל (סי' תרפו ס"ק י).

והאם יש מצוה לנשים לשמוע את הקריאה בבית הכנסת משום 'ברוב עם הדרת מלך', ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרפט ס"ק א).

[משנ"ב ס"ק סג]

מְשֻׁם פְּרָסוּמִי נְפָא סְגִי אֶף בְּנִשְׁיָם⁶⁰.

60) והחז"א (א"ח סי' קה ס"ק ב) כתב, שרעת האור זרוע והרמב"ן שנשים מצטרפות [ודלא כהרמ"א שהסתפק בזה].

והטעם לומר שנשים אינן מצטרפות, ביאר הפמ"ג (א"א ס"ק כד) שהוא משום פריצותא שיצטרפו עם אנשים להשלים לעשרה, או משום שיתכן שנשים חייבות רק בשמיעה ולא בקריאה כאנשים, וצריך שכל העשרה יהיו בני אותו סוג חיוב, וכן כתב הפרי"ח.

ומנין של נשים בפני עצמן, לפי הטעמים שהובאו לעיל משמע שכשהן בפני עצמן שאין בזה פריצות וכולן בנות חיוב אחד, מצטרפות, וכן כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' שע) שמצטרפות לעשרה, וכן הורה הגר"ש אויערבך (שלמי מועד עמ' רעד) והגר"ש אלישיב (הליכות והנהגות עמ' 12).

ולענין צירוף מנחה לעשרה בקריאת המגילה, כתב בביה"ל לעיל (סי' נה ס"ב ד"ה אין) בשם הפמ"ג שאף שאין מצרפים אותו לכל דבר שצריך עשרה, יתכן שלמגילה מצרפים אותו [כיון שדין עשרה בקריאת המגילה אינו אלא משום פרסומו ניסא, ורק לדבר שבקדושה אינו מצטרף לעשרה, כי צריך אגודה אחת, והנידוי ריחוק הוא (א"א שם ס"ק י)].

ולענין צירוף ישן לעשרה בקריאת המגילה, כתב לעיל (שם ס"ק לג) שאף שלענין תפילה מצטרף לעשרה, לענין קריאת המגילה ודאי שאינו מצטרף לעשרה, משום שבמגילה צריך עשרה לפרסומו ניסא, ובגשן אין פרסום הנט.

הַלְבוֹת מְגִלָּה סִימָן תְּרַצ תְּרַצָּא

קנז קצאר הגולה

סוד סימן תקפ"ט. ואם קראי אותה בצבור ואיזה יחיד לא שמעה, יוכל לקרות אפלו (סד) לבתחלה בנחיד הואיל וקורין אותה באותה העיר בעשנה (כ"ב בשם א"ח). (סה) וכשהנחיד קרא אותה (סו) בזמנה, צריך לקרוא עליה (כ"י):

תְּרַצָּא דִּינֵי כְּתִיבַת הַמְּגִלָּה וּתְפִירְתָּהּ, וּבו י"א סְעִיפִים :

- א [*] אין מותבין המגלה (א) אלא בדיו, (ב) על הגויל (ג) או על הקלף. כספרי-תורה. ואם כתבה (ד) במי-עפצים וקנקנתום, כשנה. יכתבה בשאר מיני עפונים, פסולה. (ה) וצריכה (ו) [ט] שרטוט (ו) כתורה עצמה. וְאִין הַעוֹר שֶׁלָּהּ צָרִיף לְעַבֵד לְשִׁמָּה, (ז) וְיִנְשׁ אֹמְרִים שְׁצָרִיף עֲבוֹד לְשִׁמָּה: ב היתה כחובה על הגזר או על עור שאינו מעבד, [*] או השכתבה עפונים או אפיקורוס, פסולה. וְדִינָהּ כַּסְפְּרִיתוּרָה (ח) לענן (ג) [ג] הקף גויל, ותטורתו חתימן, ותלית חתימן וקופימן, וכל גופות

דשם וכו' וז' משנה שם י"ז דמקלש שם י"ח ה' סוד קלש ומכ"ט ט' שם קלש ומכ"ט ט' שם קלש ומכ"ט ט'

שְׁעָרֵי הַשּׁוֹבָה

[*] אין מותבין כו'. עין בבבלי שהביא בשם פתרימי שרומבאל בהשוכה כתיב קח בצעטה שהרפיסו מגלות על קלף והגזירו ננייה הפסולים כשום נקח תלכות ודלפא אמי למטעי להלשדים, אבל בנזר לא אתי להטעי, ע"ש. ועין פ"ח דאם דפיצה רבה פסולה, אבל כחובה רבה נשר, ודלא כספרי-תולדות כו', ועין בספר קרבן-מנחם שחשיב עליו הקדמי להשמיט הספר כו', דואת דנכתב שלא כתנן גזע כמי"ש נשי"י ה' ט. והכריזו הלוי בעד הפרח דצדף והתוספות פליגי על נשי"י קנה, ע"ש. ויענן דפוס אם הוא טק חובות, נעת כמה השוכות ששם ידון ככתיבה, ועין לגיל סימן רמד וקוריד חל' סיה. ועין כספרי-ח"א סימן ח הקולה ככתב מאשיח (הוא כעין משיטא⁸¹) פסולה, ונביאו בבבלי, וקמה על הפוסקים שהשיטו ממשתנו דתי עד שתהא כחובה אשויה, ע"ש. וקצתו כאן: [6] שרטוט. עבה"ט. ומיש בשם הח"צ, עין בב"י שנהגו כתב הקוריד על דבר ה' יחזיר אחר משרטוט קלה, ומכל מקום משרטוט שיטה ראשונה בדעבר כשרה, ואם אין משרטוט כלל פסולה אפלי בדעבר: [*] או שכתבה עפונים כו'. ועין בבבלי שכתב, דכתב בשבאל קשר בדעבר אף הכתפולין פסול, וכו' לפר מה דאם כתבה אשה, כשנה, וכשיורייכנה שם הביא רצנה סדמיתו הספ"ג רצנה לענן עבוד לפנה מגלה הכתיבה בין הכתובים ונצא ואס"ן היה לענן כתיבת אשה דכשנה לבתיבת נביאים והתוכים כמי"ש התוספות בגנין ה' כו', ועין בח"צ סימן עז מי"ש למרן קשנת תר"אם לענן שרטוט, דשרטוט שאני רחא תני לה דלא משרטוט כו' וילענן כתיבת אשה לא שנה זה, ובבבלי הביא דכספר כשנה רחא חל' מגלה פסול מגלה שכתבה אשה או קטן, ובח"מ דמה דאיומין, וגם כו' דכ"ס משה יהיה כתב להקשר כתב בשבאל או קטן שכתב, ע"ש, אף מי"ש לדחות ראיות הפסד פצטה רקט מסה"ת שהביא בב"י סימן לב ודקטק פנה, ע"מי"ש כד' אפרים גלילין הפר"ח שהביא מסה"ת ג"כ הרואה דכא שאין לדחות כמי"ש המח"ב, והרא"ה דגם הפר"ח אפ"ר דלא מנשי"י אלא בדעבר שכתב קרא פה אבל לא לקרן כקנקנה, ונראה דאם יש לעצא אכתבה קל וקרא שנית בלא קנה ה"ה כתיבת אשה א' קטן: [7] הקף. ועין בב"י בשם פול כתיבתו כתימן, כל שיש כתיבה לכתב ג' ושים אף אם לא נכתב אלא דף א' קשר בדעבר כס"ת וכ"ש כמגלה, ע"ש וקוריד סימן רע"ב, ועין בספריו דף ק' כ' מינו מגלה אפרי הא לא עני מטפסת, ע"ש. ובבבלי דע"ש ע"ש. וקצתו הוא כש"ס לע"פ. וז' ק

באר היטב

רפז דאפלו ביתו סוף להכ"ז ותלונותיו שחוחים לכהכ"ז אפ"ה ז' לבכה"ז משום פרטומא נקא, ע"ש:

(6) שרטוט. ודי שרטוט שיטה ראשונה, שהסופרים קיאים לשר אפ"כ, לבלש, מ"א. והשוכות חקט צבי סימן עז הולק וכתב להלכה ולמעשה: מגלה צריכה שרטוט בכל משורות, ע"ש. וסק תוכות פסול פה, כנח"ג, מ"א: (7) הלש אומרים שצריף. וכ"ס בר"מ סימן סא: (8) הקף. וה"ה לכל דבר, ולכן עני שיהיה שיטותיה שיום, מ"א, ע"ש. ועין בהשוכות ספר"ם מינן ובכנה"ג מדון כתיבת המגלה:

שהשיטו ממשתנו דתי עד שתהא כחובה אשויה, ע"ש. וקצתו כאן: [6] שרטוט. עבה"ט. ומיש בשם הח"צ, עין בב"י שנהגו כתב הקוריד על דבר ה' יחזיר אחר משרטוט קלה, ומכל מקום משרטוט שיטה ראשונה בדעבר כשרה, ואם אין משרטוט כלל פסולה אפלי בדעבר: [*] או שכתבה עפונים כו'. ועין בבבלי שכתב, דכתב בשבאל קשר בדעבר אף הכתפולין פסול, וכו' לפר מה דאם כתבה אשה, כשנה, וכשיורייכנה שם הביא רצנה סדמיתו הספ"ג רצנה לענן עבוד לפנה מגלה הכתיבה בין הכתובים ונצא ואס"ן היה לענן כתיבת אשה דכשנה לבתיבת נביאים והתוכים כמי"ש התוספות בגנין ה' כו', ועין בח"צ סימן עז מי"ש למרן קשנת תר"אם לענן שרטוט, דשרטוט שאני רחא תני לה דלא משרטוט כו' וילענן כתיבת אשה לא שנה זה, ובבבלי הביא דכספר כשנה רחא חל' מגלה פסול מגלה שכתבה אשה או קטן, ובח"מ דמה דאיומין, וגם כו' דכ"ס משה יהיה כתב להקשר כתב בשבאל או קטן שכתב, ע"ש, אף מי"ש לדחות ראיות הפסד פצטה רקט מסה"ת שהביא בב"י סימן לב ודקטק פנה, ע"מי"ש כד' אפרים גלילין הפר"ח שהביא מסה"ת ג"כ הרואה דכא שאין לדחות כמי"ש המח"ב, והרא"ה דגם הפר"ח אפ"ר דלא מנשי"י אלא בדעבר שכתב קרא פה אבל לא לקרן כקנקנה, ונראה דאם יש לעצא אכתבה קל וקרא שנית בלא קנה ה"ה כתיבת אשה א' קטן: [7] הקף. ועין בב"י בשם פול כתיבתו כתימן, כל שיש כתיבה לכתב ג' ושים אף אם לא נכתב אלא דף א' קשר בדעבר כס"ת וכ"ש כמגלה, ע"ש וקוריד סימן רע"ב, ועין בספריו דף ק' כ' מינו מגלה אפרי הא לא עני מטפסת, ע"ש. ובבבלי דע"ש ע"ש. וקצתו הוא כש"ס לע"פ. וז' ק

באור הלכה

אנו צריכים לעקר סברתו, ולפי זה גם כשיום שרומבאל נפא כתיב לילך לשם. אחר-כך מצאתי בבאור הגר"א שרמז לקברנו אלה האחרונים במלוותיו הקצרות, וגם הוא סבירא לה סברת הר"ן ליתק:

אם מנזן בביתו אפלו הכי מבטליל תלמוד-תורה ועבודה לילך ולקרות בצבור משישם 'ברב-עם' ? הם הלא הצבור מזמן לפניו, מה שאין פן הקא לצשות צבור אינו מחזק. ועין ביר-אפריים שכתב, דדון זה שהביא הרמ"א בשם ארחות-חיים אינו נספס לשאר פוסקים⁸², ולכן אף בכהאי גוונא אחר הדר אחר עשנה אנשים: (סה) וכשהנחיד קורא אותה, הינו כמקום (סה) דאי אפשר לו לקבץ עשנה, או בגוונא דציר הרמ"א מקדם: (סו) בנמנה. לאפוקי אם קורא הנחיד אותה שלא בזמנה, כגון כרפין המספין חומה דמתרמי יום ט"ו שלקח בשבת דקורין אותה בערב-שבת, והוא קורא אותה בנחיד, לא וברך עליה בכל גוני, וכנ"ל בפעירי-קטן סא:

א (א) אלא בדיו. עין לעיל בסימן לב סעיף ג בהנ"ה ובמשנה ברוחה שם⁸¹: (ב) על הגויל. הוא העור שלא נחלק, ולא הוסר מפניו רק השער ותקנו שם, ומצד הפשוט לא הוסר כלום⁸²: (ג) או על הקלף. עין לעיל בסימן לב סעיף ז⁸³: (ד) במי-עפצים וקנקנתום. עין בט"ז בשם הפסד-משנה, דמה שהכשירו במי-עפצים הינו עם גמא, דממי-עפצים בלחוד פסול וכן הסכים הגר"א בבאורו, דמשניקן חזר נקרא דיו, וכן קנקנתום הינו במי-קנקנתום, דאלו קנקנתום לחוד בודאי פסול⁸⁴. והגר"א בבאורו פרש, דמה שאמר 'במי-עפצים וקנקנתום' הינו שכתב בשניהם מערבין יחד. ועין לעיל בסימן לב סעיף ג בבאור הלכה דבור המתחיל שלא וכו'⁸⁵: (ה) וצריכה שרטוט. הינו (6) על פל שיטה ושיטה⁸⁶: (ו) כתורה עצמה. ועל-פן סק חובות⁸⁷ (ג) פסול בה. (ג) ונדוקא ברבה, אבל כמעטותה כשר בדעבר, דלא גרע מהשמיט, לעיל בסימן תרצ סעיף ג, עין שם פרטי הדברים⁸⁸: (ז) הלש אומרים שצריף וכו'⁸⁹. וכן פסק בר"מ מינן סימן (ז) סא: (ח) לענן הקף גויל⁹⁰. על פל אות.

שער הציון

(סד) ולעיל מניי שהוא דר במקום דלפא צבור בבית-הכנסת לקריאה, אי נמי, שהוא רוצה לקרות קדם שמתפוסין הצבור בבית-הכנסת: (סה) לבוש: (6) כל האחרונים, דלא כמין אבנתם ובלבט: (7) מגן אבנתם: (8) פרי תנ"ש: (9) בדעבר לש להמיר¹⁰⁰ וכו'. ואם אין מגלה אכתבה רק זו, אפלו לבתחלה יקרא פה, (טוב שלא לקרוא עליה¹⁰¹) [פמ"ג]:

(א) עיין סימן תקמה, שער הציון ספיר-קטן ח.

הַלְבוּת מְגִלָּה סִימָן תַּרְצָה תַּרְצָא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טו]

דְּקָטָנִים בְּנֵדָאֵי אִין מְצַטְרְפִין לְעִשְׂתָּהוּ⁽⁶¹⁾.

61) אמנם לענין קריאה שלא בזמנה, כתב לעיל (סי' תרפח ס"ק כ) שיתכן שקטנים מצטרפים לעשרה, הואיל והוא רק משום פרסומי ניסא, וביאר הגר"א שטיינמן [קובץ קימו וקבלו עמ' 74] שדוקא לקריאה שלא בזמנה יתכן שמצטרפים, כיון שאין לה דין קריאה, ואינו אלא משום פרסומי ניסא שהרי שלא בזמנה הוא, מה שאין כן לענין קריאה בזמנה.

[משנ"ב ס"ק טז]

אִינוּ מְסַפֵּם לְשִׁאָרֵי פּוֹסְקִיבֵי⁽⁶²⁾.

62) החזו"א (א"ח סי' קה ס"ק ב, שונה הלכות ס"ד) הסכים לדעת הרמ"א, והוסיף, שאין חילוק בזה בין בזמנה לשלא בזמנה.

סִימָן תַּרְצָא

דִּינֵי כְּתִיבַת הַמְּגִלָּה וְהַפְּרָקָה

[משנ"ב ס"ק א]

עֵץ לְעִיל בְּסִימָן לֵב סְעִיף ג' בְּהִגְיָה וּבְמִשְׁנֵה בְּרוּךְהוּא⁽⁶³⁾.

1) שהרמ"א שם כתב, שלכתחילה יש לכתוב בדיו העשוי מעץ עצים או עשן שמנים, השרויים במי עפצים. וביאר במשנ"ב שם (סי' ח) ובביה"ל שם (ד"ה בין שיש) שכוונת הרמ"א שלכתחילה יש להחמיר שלא לעשות את הדיו ממי עפצים שמעורב בהם גומא או קנקנתום, כיון שאז הכתב אינו נמחק, ולכתחילה יש לכתוב סת"ם בכתב שיכול להימחק. [עוד כתב בביה"ל שם, שיתכן שכוונת הרמ"א לומר שלכתחילה יש להחמיר כדעת רבנו רב שד"ו אינו כל דבר שצבעו שחור, אלא דוקא אם עשוי מדבר שבא מן העץ, והוסיף במשנ"ב שם, שגם לדעת הרמ"א אין זה אלא מצוה מן המובחר, אבל לדינא מותר לעשות דיו ממי עפצים שמעורבים בהם גומא וקנקנתום, וכן נוהגים כיום לעשות את הדיו מתערובת שלשתן ועל ידי ביטול, כיון שדיו העשוי מעשן עצים ושמנים מתקלקל ונמחק בנקל.

[משנ"ב ס"ק ב]

וּמְצַד הַקְּשֵׁר לֹא הוֹסֵר קְלוּמֵי⁽⁶⁴⁾.

2) ולענין המנהג למעשה, כתב הרמ"א (יו"ד סי' רעא ט"ג) שנהגים לכתוב (ספרי תורה) על הקלף ולא על הגליל, כי הקלף הוא יותר מובחר, וכמו שביאר שם הט"ז (ס"ק ד) והשי"ך (ס"ק ט) שהקלף שהוסר ממנו כל החלק הפנימי הצמוד לבשר [ראה הע' הבאת] הוא יותר נאה מהגליל, וגם יותר קל ממנו.

[משנ"ב ס"ק ג]

עֵץ לְעִיל בְּסִימָן לֵב סְעִיף ג'.

3) שכתב השר"ע שם, שבשעת עיבוד עור הבהמה היו נוהגים [בזמן התלמוד] לחלוק את העור בעוביו לשנים, והקלף הוא החלק החיצון של העור שמצד השיער, והחלק הפנימי הצמוד לבשר נקרא דוכסוטוס, וכותבים על הקלף בצידו הפנימי הקרוב לבשר, דהיינו במקום חיבורו לדוכסוטוס. ובזמנינו [עוד מימי הראשונים], אין נוהגים לחלוק את העור לשנים, אלא גוררים הרבה את העור מחלקו הפנימי שמצד הבשר, עד שלא נשארת ממשות מהדוכסוטוס [ובחלקו החיצון שמצד השיער מקלפים מעט את קליפתו העליונה כדי להוריד את השיער ולחלוק את העור]. וראה עוד פרטי דינים בזה בביה"ל שם.

[משנ"ב ס"ק ד]

קְנַקְנָתוּם לְחֹדֶר בְּנֵדָאֵי פְּסוּלֵי⁽⁶⁵⁾ וְכוּ', בְּבִאור הַלְכָה דְּבוּר הַמְּחִיל לְשֵׁלָא וְכוּ'⁽⁶⁶⁾.

4) וראה בביה"ל לעיל (סי' לב סי' ד"ה בין שלא) שהביא שהפמ"ג מסתפק בזה לדינא אם כשר בקנקנתום לחוד או במי עפצים לחוד, כי אולי אפשר לעשות דיו מכל דבר שצבעו שחור [וכדעת הרמב"ם (פ"א מה"ל תפילין ה"ה) המובאת בביה"ל שם (ד"ה יכתבם)].

5) שם הסתפק לדעת הגר"א, האם הדיו כשר רק כשעירב מי עפצים עם קנקנתום או גומא, או שמא הדיו כשר גם כשעירב קנקנתום וגומא לחוד בלא מי עפצים [ובלא עשן עצים ושמנים]. והביא שהמהר"ם בעט מחמיר בזה לכתחילה שלא לעשות את הדיו מתערובת קנקנתום וגומא בלבד [לפי שאינו מתקיים]. והוסיף הביה"ל, שבשרית משכנות יעקב (א"ח סי' לו) מחמיר שאפילו במי עפצים וקנקנתום לחוד פסול, אלא אם כן עירב בהם גומא [וכן במי עפצים וגומא בשר]. ואף שבדיעבד אין להחמיר בזה נגד פסק השר"ע (בסי' זה וביו"ד סי' רעא), על כל פנים לכתחילה בודאי יש להחמיר בזה ולעירב בו גומא.

[משנ"ב ס"ק ה]

הֵינּוּ עַל כָּל שִׁיטָה וְשִׁיטָה⁽⁶⁷⁾.

6) ובביה"ל לעיל (סי' לב סי' ד"ה ויש) הסתפק ולענין ספר תורה ומוזוה] האם מלבד שרטוט כל השורות צריך לשרטט גם מן הצדדים, וכתב שבדיעבד אין להחמיר בזה, ובפרט לפי מה שכתב בשר"ת הרדב"ז (ח"א סי' קנז) שטעם השרטוט הוא כדי ליישר את השורות, בודאי אין להחמיר בזה.

ולענין האם צריך שרטוט לשמה, כתב שם (סי"ח ד"ה בתחילת) לענין ספר תורה ומוזוה שמעיקר הדין אין צריך שרטוט לשמה, אך כיון שיש אחרונים שמחמירים בשרטוט שלא לשמה אפילו בדיעבד, נכון לחוש לדבריהם על כל פנים לכתחילה. [ולענין תפילין, כתב שם (סי' שם) שלכל הדעות אין צריך שרטוט לשמה].

[משנ"ב ס"ק ו]

חַק תּוֹכְתֵי וְכוּ', עֵץ שֶׁסָּפְסְפֵי הַדְּבָרִים⁽⁶⁸⁾.

7) ופירוש חק תוכות, כתב לעיל (סי' לב ס"ק טו-טז) שחוקק את התוך של האות ומחוצה לו, וממילא ממה שלא חקק נעשית צורת אות. ואין על זה שם כתיבה, כיון שאינו עושה מעשה בגוף האות. 8) שכתב הרמ"א שם, שאם השמיט את תחילתה או סופה [יתכן שאף אם השמיט רק את הפסוק הראשון או האחרון] (משנ"ב שם ס"ק יא), או אם השמיט באמצעה ענין שלם, המגילה פסולה אף על פי שהשמיט רק מיעוט ממנה, כיון שגוראת כספר חסר.

[משנ"ב ס"ק ז]

וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ וְכוּ'⁽⁶⁹⁾.

9) וזו שיטת רבינו חם [הביאו ה"טור], ובטעם הדבר כתב, שכיון שהמגילה נקראת ספר [כמו שכתוב 'ונכתב בספר'], נותנים לה כל דין ספר תורה גם לענין עיבוד לשמה. ובביאור דעת הרמב"ם (פ"ב מה"ל מגילה ה"ט) הסובר שאין צורך עיבוד לשמה, כתב המגיד משנה (שם) שלא מצאנו בה פסול כזה של עיבוד שלא לשמה, ואינה כספר תורה אלא לדברים שנאמרו בה בפירוש בגמרא ונלמדו מן הפסוקים. והר"ן (מגילה ו, א מדפי הר"ף ד"ה וצריך) ביאר בשם הרמב"ן, שדינה כספר תורה רק לענין דברים שבגופה ולא לדברים שחוץ לגופה, ויתכן שסובר הרמב"ם שעיבוד לשמה המשך במילואים עמוד 129

מילואים הלכות מנגלה סימן תרפ"א

המשך מעמוד קודם

יתכן שתהיה המגילה כתובה רק חציה, אלא או רובה כתובה או רובה חסידה, וביאר הגר"ש אלישיב (חשוקי חמד מגילה עמ' רמז) שספק זה יתכן כשהמגילה אינה כתובה כלשון הקדוש אלא כלשון לעז, שאז יתכן שמספר המילים שבמגילה בשפה זו יהיה זוגי, וכמובאר בשו"ע לקמן (סי' ט) שהמגילה כשירה באופן זה, ובלבד שהקורא מכין את השפה בה כתובה המגילה.

12) ולענין רוב ומיעוט שנאמר בדין זה, כתב בביה"ל (ד"ה אבל) שהחשבון אינו לפי האותיות, אלא לפי המילים, כלומר שאם ברוב המילים שבמגילה יש אפילו ארת אחת מטושטשת, המגילה פסולה ולפי זה הוא הדין לענין חציה הכוונה היא לחצי ממספר המילים במגילה.
והנה בימינו בדקו ומצאו שמספר המילים במגילה אינו זוגי, ואם כן לא

הלכות מנגלה סימן תרצ המשך מעמוד קנו

דבריו, וכן דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"ג עמ' מג) שבזמננו המנהג הוא שרק הבעל קורא פושט את המגילה, וכן מהג הגר"ש אויערבך (שלמי מועד עמ' רעא).

וכן הקורא את המגילה ביחידות, כתב בליקוטי מהר"ח (ח"ג עמ' קכה) שמשמע בביח שאינו צריך לפשוט את המגילה, וכן דעת הגר"ש אלישיב (הליכות והנהגות עמ' 16), וכן מהג הגר"ש אויערבך (שלמי מועד שם) כשקרא לבני ביתו. מאידך, הכף החיים (סי' קד) כתב שצריך לפתטה כשקוראה לעצמו ביחידות ורק כששומע מהבעל קורא אינו צריך לפשוט.

[משנ"ב סי' נז]

ומגילה לפניו על המגלה⁵².

52) כלומר שלא יסלק אותה מלפניו עד לאחר שברך עליה, וכן כתב לעיל (סי' רפד סי' יב) לענין ברכות ההפטרה, שלא יסלק מעל השולחן את ספר ההפטרות שקרא בו עד לאחר הברכה, כדי שיראה ויברך על מה שהפטר.

[משנ"ב סי' נח]

משום שמחה⁵³.

53) טעם נוסף כתב לעיל (סי' תרפ"א סי' טז) בשם הלבוש, שעושים כן כדי לעורר הקטנים שלא יישנו ויתנו לבם על הקריאה, ומקרין אותם הפסוקים כדי לחנכם.

שיחשב בנשימה אחת. ובשו"ת הר צמ" (א"ח"א סי' נז) כתב שכבר נחלקו בזה האחרונים ככמה מקומות אם 'שומע בעונה' נגד השומע אחר הקורא לכל דבר, והאם מה שכתבנו לעיל (סי' קכח סי' ג) בענין 'שומע בעונה' בברכת כהנים שיש דין 'קול רב', וכן לעיל (סי' קכד סי' כ) לענין ציבור היוצא בתפילת הש"ץ האם צריכים לעמוד, והאם מה שכתבנו בשע"צ לעיל (סי' א).

ובשו"ת חשובות הנהגות (ח"ב סי' שנח) ביאר שהוששים שנא עקב מהירות הבעל קורא לקרא בנשימה אחת, יחסרו לשמוע משנה, ולכן כלם קוראים בעצמם בנשימה אחת, ואף שהוא מתוך חומש יוצאים בריעב בדין קרא מקצתה על פה, וכן כתב בספר יסוד ושורש העבודה (שער המפקד פ"ה), ובספר זה השולחן (ח"א סי' תרצ).

[משנ"ב סי' נח]

וקי שגיש לו לשיקה קצנה⁵⁰.

50) ובעל קורא שאינו מסוגל לקרא גם בנשימה אחת וגם מתוך הכתב, דעת הגר"ש אלישיב (ברכת רפאל עמ' קכח סוף סי' לה) שעדיף שיקרא מתוך הכתב, כיון שהוא דין בקריאה עצמה.

[משנ"ב סי' נה]

אכל היחידים השומעין בקבלות אין צריכין לפשוט⁵¹.

51) ובשע"צ (סי' ג) הביא בשם הפמ"ג שבמרומה שנהגים שכל השומעים שמים מגילה כשירה, פושטים אותה, וכאן לא הביא את

הלכות מנגלה סימן תרצא המשך מעמוד קנד

עיבוד לשמה, וכן כתב הגר"צ פראנק (מקראי קודש פורים סי' לא) [ההוסף, שאין די לומר 'לשם קדושת מגילה' כסתם, אלא צריך שיאמר במפורש 'לשם קדושת מגילת אסתר'], וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' פח) שכך משמע בשו"ע שכל המחלוקת היא לענין העיבוד, אבל הכתיבה לכל הדעות צריך שתהיה לשמה וההוסף, שאם רק הדרה בליבו שהיה לשמה ולא הוציא כן בפה, המגילה כשרה בריעב, אך הסופר צריך להודיע ואת לקונה המגילה, כדי שלא יהיה מקה טעות].

מאידך, בשו"ת זרע אמת (ח"ג א"ח סי' עח) כתב שלדעת הרמב"ם שאין צריך עיבוד לשמה, כמו כן אין צריך כתיבה לשמה, וכן כתב בשו"ת שואל ושאל (ח"א סי' טז), וכן כתב בשו"ת אבן ישראל (ח"ז סי' ל) בשם המאירי.

[שע"צ סי' ד]

וכדיעבד יש להמיר⁴⁰ וכו', וטוב שלא לברך עליו⁴¹.

כיון שהוא דבר שאינו ניכר בה כלל, הרי הוא כדברים שחוץ לגופה, שבהם דינה כאיגרת, וראה עוד בביאור דברי הרמב"ם בשו"ת אבני נזר (א"ח סי' תקטז אות ב), ובחידושי הגר"י הלוי על הרמב"ם (שם), ובשו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' א אות ח).

ולענין אם צריך במגילה כתיבה לשמה [לדעת הרמב"ם שאינו מצריך עיבוד לשמה], כתב בספר מעשה רוקח על הרמב"ם (פ"א מהל' מגילה ה"א) שגם לדעת הרמב"ם בודאי צריך כתיבה לשמה, ואם כתבה שלא לשמה פסולה, כי המגילה שורה בזה לשאר ספרים, ובפרט שבפסוק נזכר בלשון כתיבה "ככתבם וכוונתם" ואם היה סובר הרמב"ם שגם הכתיבה אין צריך שתהיה לשמה, היה משמיע דין זה בכתיבה שהמורה מן העיבוד, וכן כתב בספר מלאכת שמים (כלל כד חכמה אות ג) בשמו, וכן כתב המטה יהודה (סי' ד), וכן צידד בשו"ת אבני נזר (שם סי' תקיח אות א), וביאר שדינה כמזוזה שצריכה כתיבה לשמה למרות שאינה צריכה

מילואים הלכות מגילה סימן תרצ תרצא המשך מעמוד קודם

[משנ"ב ס"ק ח]
לענין תקף גייל¹⁸.
(12) ודין זה שיהיו האותיות מקופות גייל, אינו אלא במגילה שכתובה בכתב אשורית, אבל הכתובה בכתב האומות, כתב בביה"ל לעיל (ס"ו) תרצ ס"ט ד"ה אבל) בשם הר"טב"א שאין מדקדקין בה שיהיו האותיות מוקפות גייל, שלא הצריכו זה אלא בכתב הקדוש.

(10) ופירוש 'בדיעבד', כתב במשנ"ב לקמן (ס"ק יד) דהיינו שכבר קרא את המגילה.
(11) אמנם, לענין ברכה על מגילה שפרשיותיה פתוחות שחלקי הפוסקים אם היא פסולה, כתב לקמן (ס"ק ט) שהפמ"ג הסתפק בזה, והלבושי שרד צידד שיכול לברך עליה, כי אף על מגילה פסולה יש דעת שיכול לברך עליה, ואם כן הוא כעין ספק ספיקא.

הלכות מגילה סימן תרצב המשך מעמוד 316

נקראות ציבור לענין זה שתלוי בפרסומי ניסא, וכן כתב בשו"ת משחא דרבנותא (להגיד הפאל אלפסי, ח"ג ס"ו תרצ). מאידך, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פכ"ג דבר הלכה אות ג) הגר"ש אלישיב והגר"נ קרליץ (בלילה ההוא עמ' 8) שאין מברכים במנין לנשים 'הרב את ריבני גם כשיש עשר נשים.

'ברוך שאמר' ומברכת 'הטוב המטיב' שאומר בן 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם האל' וכו', וסיים שצ"ע, ובשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ת ח"ב סוף ס"ו ע"ג) תורף לענין 'ברוך שאמר', שהצרכו להוסיף תיבת 'האל', כדי להשלים למנין פ"ז תיבות שיש בו, כמוכבא במשנ"ב לעיל (ס"ו נא ס"ק א).

[משנ"ב ס"ק ט]
אסור להם לעולם לכתחלה¹³ וכו', ת"ק א"ת¹⁴ וכו', ולקצמים אפילו לכתחלה מתיר¹⁵ וכו', מפני הכבוד¹⁶ וכו', פ"ן הכרחה לתחלת הקריאה¹⁷.

[משנ"ב ס"ק י]
ק"ך פ"ן הפקדים¹⁰.

(13) והוסיף הרמ"א לעיל (ס"ו תרצ ס"ה) שגוערים בניו שח' בינתיים, ובטעם הדבר ביאר במשנ"ב שם (ס"ק כ) שכוין שבירך על המגילה והתחיל במצוה, אין להפסיק בינתיים עד לאחר גמר כל המצוה.

(10) ומה נקרא בין הפרקים בקריאת המגילה, ראה בשע"צ (ס"ק יא), ואם לא בירך בין הפרקים, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פמ"ג אות כז) שיכול לברך בשעה שהבעל קורא ממתקן כשמיים את המק (ראה בשע"צ לעיל (ס"ו תרצ ס"ק מ) שכתב שמוטר להפסיק בדיבור לכתחילה אפילו באמצע קריאת המגילה, אם הוא בענינו של יום).

(14) וכן כתב לעיל (שם ס"ק מח). אכן כתב שם (ס"ק ה"יט) שזו דעת רוב הפוסקים. וראה להלן שבביה"ל שם (ס"ד ד"ה אין) הביא את דעת החולקים בזה.

[משנ"ב ס"ק יז]
דכ"ך א"מ פ"י פ"י¹¹.

ואף אם החסיר את אחת, כתב בביה"ל לעיל (שם) כשם החיי אדם שיחזור ויקרא את המגילה (וראה להלן אם חזר ומברך).

(11) ובזמנינו שלא נוהגים לומר פיוט"ב, כתב בל"ח א"י בשם האדרת"ש שגם ביום יש לומר 'אשר הניא', וכן דעת הגר"ש אלישיב (יב"קשו מפיהו עמ' קמו, אשרי האיש ח"ג פמ"ג אות כ"ח). מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (אגרת הפורים עמ' כא הע' לח) שגם בזמנינו אין לאומרו בזמן, כי מאחר שלא נהגו לאומרו בזמנם, לא נשתנה המנהג.

ואם התיבה שהחסיר (בשמיעה או בקריאה) אינה משנה את משמעות הענין (כגון שלא שמע תיבות 'בני הרמכים'), כתב בביה"ל לעיל (שם) שלדעת הרא"ם יוצא ידי חובה בדיעבד (ולדעתו לא יצא רק אם השמיט תיבות שמפסיד על דין את הקריאה, כגון 'וימי הפורים האלה לא יעברו' השמיט תיבת 'לא', וכן 'ומתנות לאבינונים' השמיט את ה'מים'), ושאר הפוסקים חלקו עליה, ולדעתם גם אם התיבה שהשמיט אינה מפסידה את הקריאה, מי"מ לא יצא, וחזר וקרא בברכה. אכן החיי אדם השש לדעתו, וכתב שאם חסר תיבה שאינה מפסידה את הקריאה, חזר וקרא את המגילה בלי ברכה.

[ביה"ל ד"ה אלא]
א"ל בצבור¹².

(15) וכן אם הורש בענינו של יום באמצע קריאת המגילה, כתב בשע"צ לעיל (ס"ו תרצ ס"ק מג) שאפילו לכתחילה מותר לעשות כן, כדי לפרסם את הנס, וכן כתב בשע"צ שם (ס"ק נ) שהלבוש היה אומר 'שם רשעים ירקבו' כשהזכירו שם המן במגילה, ואינו נחשב הפסק משום שהוא מענינו של יום [אמנם מסקנתו היא שטוב שלא לומר זאת, משום שעלול על ידי כך להפסיד שמועת כמה תיבות מהקורא], וראה מה שהעיר על זה בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א ס"ו קצ"ב) הובא בדברינו שם (ס"ק מג).

(12) ובטעם הדבר כתב הערוך השלחן (ס"ה), שכיון שאין הברכה שייכת למגילה, אלא היא ברכת הודאה משום פרסומי ניסא [וכמו שכתב השע"צ ס"ק יב בדעת הערוך], לא נתקנה הברכה אלא בציבור שיש פרסום הנס ולא ביחיד.

(16) אכן, בזמנינו שאין אנו נוהגים לשאול בשלום בבית הכנסת בעת התפילה, כתב לעיל (ס"ו ס"ו ס"ק ב) לענין קריאת שמע שאסור לשאול מפני הכבוד אפילו בין הפרקים.

וכתב במשנ"ב לקמן (ס"ו תרצג ס"ק יא) שצריכים כולם לשמוע מהבעל קורא את ברכת 'הרב את ריבני', ויש מההמונים שאומרים או קי"ש אחר סיום המגילה, ואינו נכון [וראה שו"ת עיף אליעזר (ח"א ס"ו מח) שיש מקומות שנהגו בהם שכל אחד מהציבור מברך לעצמו ברכת 'הרב את ריבני', וכן נהגו בישיבת ראדוין, וכן נהג הגר"מ פיינשטיין (הרד"ק דם ח"א ס"ו קצ"ר אות ב), וכן הובא מנהג זה בא"א (בוטשאטש)].

(17) ולענין עניית 'ברוך הוא וברוך שמו' על ברכות המגילה, כתב לעיל (ס"ו קכ"ד ס"ק כא) שאין לענות כן, שהרי מתכוון לצאת ידי חובה בברכה ששומע מהמברך, תחשב שאומר את הברכה בעצמו משום

ויחיד שקרא את המגילה ורונה לצרף עשרה שכבר יצאו ידי חובה כדי לברך 'הרב את ריבני', דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פמ"ג אות כ"ח) שאינו מועיל לעשות כן, וכן דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה פורים פ"ט ס"ו), הוסיף (אגרות הלכה הע' 18) שאפילו אם שמעו את המגילה בעשרה ואחד מהעשרה כבר שמע את המגילה קודם לכן, לא יברכו.

והקורא את המגילה עבור עשר נשים יותר, כתב בספר מקראי קודש (פורים ס"ו ל"ה) שיתכן שמברך 'הרב את ריבני', כי גם עשר נשים

